

Regulació

1. NORMES JURÍDIQUES

L'examen dels avisos legals del diaris investigats (*La Vanguardia*, *El Periódico*, *Avui*, *Diari de Girona*, *Segre*, *Diari de Tarragona* i *El Punt*) ens ofereix un punt de partida per a conèixer quina és la postura de les empreses vers a la responsabilitat dels usuaris quan fan servir les eines interactives que els hi ofereix el diari digital.

L'usuari es tracta a Internet de dues maneres: una, com fins ara als mitjans tradicionals, com a client; i l'altra, com a generador de continguts, és a dir, com a autor. En termes jurídics, estem davant de "the people formerly known as the audience", com ha dit Jay Rosen: abans només clients passius, i ara autors potencials. Per tant, les normes contingudes als avisos legals examinats poden dividir-se en dos grups: aquelles que es refereixen a la participació de l'usuari i a la seva responsabilitat legal derivada d'un ús adient (o no) dels serveis oferts per la empresa; i aquelles que es refereixen a la propietat intel·lectual i els drets d'explotació de les seves obres. Tot i que ens interessen més les primeres, considerarem igualment les segones.

1.1. Regulació de la participació de l'usuari

1.1.1. Contractes d'adhesió

Els avisos legals són, de fet, termes de llicència o contractes, i quan l'usuari accedeix a la plana web de cadascun d'aquest diaris accepta

implícitament les clàusules contractuals contingudes en aquest documents, cada vegada més detallats. "Suposa l'acceptació plena per l'esmentat usuari de totes i cada una de les condicions que s'incorporen en el present avís legal", diu *El Periódico.cat*. Altrament dit, la majoria dels avisos legals regula l'accés al portal per part de l'usuari i l'entén com a acceptació dels termes del contracte. La majoria dels avisos legals inclouen la possibilitat del canvi de condicions: conèixer-les és responsabilitat de l'usuari. Com a exemple, l'avís legal del *Diari de Girona.cat*: "l'accés o la simple utilització de la Web *Diaridegirona.cat* per part de l'usuari comporta el coneixement i l'acceptació per part d'aquest a les presents condicions generals d'utilització, o bé les que *Diari de Girona* tingui publicades en cada moment en el que s'accedeixi a *Diaridegirona.cat*". Hi ha mitjans que expliquen que l'usuari, almenys per a la contractació de determinats serveis, haurà de ser major d'edat. Es tracta, en tot cas (ho deixa clar l'avís del *Diari de Tarragona.com*) d'un contracte d'adhesió.

1.2. Règim de responsabilitat

1.2.1. De l'usuari

El règim de responsabilitat declara, en la majoria dels casos examinats, que recau en l'usuari: "L'usuari és l'únic responsable de les infraccions en què pugui incórrer o dels perjudicis que pugui causar per la utilització de la web, de manera que el titular de la web, els seus socis, les empreses del grup, els col·laboradors, els empleats i els representants queden exonerats de qualsevol classe de responsabilitat que es pogués derivar per les accions de l'usuari", diu *El Periódico*, fins i tot "davant de qualsevol reclamació o acció legal, judicial o extrajudicial, iniciada per terceres persones contra el titular de la web basada en la utilització per part de l'usuari de la web", les quals despeses seran sempre carregades

a l'usuari. Similar és la clàusula de *Diari de Girona.cat*, que s'eximeix de la responsabilitat dient que “no serà responsable de les opinions manifestades pels usuaris a través dels fòrums, xats, o d'altres eines de participació”. I molt clara, la d'*El Punt.com*: l'empresa editora “no es fa responsable d'aquells continguts procedents de persones, empreses o entitats alienes”

1.2.2. De l'empresa

Si bé els responsables de l'empresa reconeixen, com en el cas d'*El Periódico*, que “el titular de la web utilitzarà tots els esforços i mitjans raonables per facilitar informació actualitzada i fefaent a la web”, aquesta recerca tractarà de determinar fins a quin punt disposen i fan servir realment mecanismes, en molts casos humans, per a comprovar que es fa un bon ús dels serveis oferts; per si de cas, l'avís legal de l'exemple continua dient que “no obstant això, el titular de la web no assumeix cap garantia en relació amb l'absència d'errors, o de possibles inexactituds i/o omissions en cap dels continguts accessibles a través d'aquesta web”.

El dret a canviar els continguts, és a dir, a retirar-los de la publicació – com ara els comentaris improcedents; o els que l'empresa no consideri, pel que sigui, adients– permetria intervenir en els fòrums i xats sense problemes legals. La Corporació Catalana de Comunicació diu a l'avís legal de *l'Avui.cat* que “es reserva el dret a fer sense previ avís les modificacions que consideri adients en el seu lloc web, i a poder canviar, suprimir o afegir tant els continguts i serveis que ofereix com la forma en què aquests apareixen presentats o localitzats”, termes semblants als de *Segre.com*. Més concret és *El Diari de Girona.cat*, que estableixi al seu avís legal que “es reserva el dret de retirar tots aquells comentaris i aportacions que vulnerar el respecte a la dignitat de la

persona, que siguin discriminatoris, xenòfobs, racistes, pornogràfics, que atemptin contra la joventut o la infància, l'ordre o la seguretat pública o que, al seu judici, no fossin adequats per a la seva publicació". Aquest mitjà i l'empresa editora d'*El Punt.com*, Hermes Comunicacions, expliquen clarament al seu avís legal que "reserva el dret a denegar o retirar l'accés als canals de participació del web, sense avís previ, a la persona usuària que incompleixi les normes incloses en aquests Avisos Legals".

1.3. Drets de l'usuari: dades personals

No tot són limitacions, l'usuari també té drets reconeguts. L'usuari enregistrat, almenys: "El usuario registrado en los servicios de las sociedades del Grupo Godó puede en todo momento ejercitar los derechos de consulta, acceso, rectificación, cancelación y oposición en los términos previstos en la LOPD y demás normas que la desarrollan", diu l'avís legal de *La Vanguardia*. En principi, són tres les lleis a tenir en compte: la Llei Orgànica de Protecció de Dades de Caràcter Personal, del 15/99 del 13 de desembre del 1999, la Llei de Serveis de la Societat de la Informació i del Comerç Electrònic, 34/2002 de l'11 de juliol, i la Llei de Propietat Intel·lectual. La diferència és que, mentre que els usuaris registrats poden exercir en tot moments, com recorden, per exemple, els avisos legals de *l'Avui.cat* o *El Punt.com*, "els drets de consulta, accés, rectificació, cancel·lació i oposició" de les seves dades personals, no sempre poden fer-ho amb els seus comentaris segons la Llei de Propietat Intel·lectual, procedint, si més no, al dret de retirada de la seva obra del comerç.

1.4. Drets dels usuaris com autors: propietat intel·lectual

Pel que fa als drets de propietat intel·lectual, l'usuari és ara autor, si un mitjà publica un reportatge, una fotografia, un vídeo del lector, o fins i tot, un comentari, sempre es tracta en principi d'obres originals, en el sentit jurídic del terme (és a dir, no copiades, sinó obra dels autors). Com a tals, els usuaris tenen dret –es tracta d'un dret moral reconegut per la LPI, i com a tal inalienable i irrenunciable– a signar amb el seu propi nom o d'una altra manera, fent servir pseudònims, però no, és clar, noms aliens ni contraris a l'ordre, com ara insults. Aquest dret hauria de ser escrupolosament garantit pels webmasters de les empreses periodístiques, per tal d'impedir, per exemple, que persones diferents facin servir el mateix nom o *nickname* dient coses radicalment diferents.

Conceptualment, la situació, des d'un punt de vista jurídic, no és massa diferent del que es produïa quan un lector enviava una carta al director. La diferència és de volum: el nombre de comentaris que es poden enviar i publicar de forma casi automàtica pot ser enorme, i els mecanismes de control poden fallar. Quan un lector envia una carta a un mitjà imprès, ho ha de fer amb el seu propi nom i amb una còpia del DNI; això no s'exigeix a Internet. Ara bé, el mitjà sempre té la possibilitat de saber almenys, a través del seu *log* (on hi queda registre de les entrades: IP de la màquina, hora, etc.), quines són les adreces des d'on s'envien els missatges. Però si les màquines pertanyen a establiments públics, és pràcticament impossible determinar la responsabilitat personal de l'autor, i només ens quedaria recórrer a la responsabilitat subsidiària, mecanisme, d'altra banda, comú en el dret civil (vegeu Codi Civil). Els drets són, essencialment, els mateixos, el que varia és l'abast de la seva protecció, tant des d'un punt de vista personal com geogràfic.

Se suposa que qui remet una obra per a la seva possible publicació és l'autor de la mateixa o en disposa dels drets d'explotació. La càrrega de la prova, per tant, és de qui no obri de bona fe. Per això moltes webs

estrangeres especifiquen clarament l'abast del dret pels usuaris, que es resumeix en *retrieve and display*. Un dels avisos legals més draconians amb els continguts generats pels usuaris és el del *Guardian Unlimited*, un dels mitjans més modèlics pel que fa als processos de convergència de redaccions: el seu avís legal informa a l'usuari que "you grant us a non-exclusive, perpetual, royalty-free, worldwide licence to republish any material you submit to us in any format, including without limitation print and electronic format".

D'una forma menys radical, els ciberdiaris catalans també esmenten la cessió de drets. L'avís d'*El Periódico*, per exemple, diu: "L'usuari garanteix que la informació, el material, els continguts o les observacions que no siguin les seves pròpies dades personals i que siguin facilitades al titular de la web través de la web, no infringeixen els drets de propietat intel·lectual o industrial de tercers, ni cap altra disposició legal", i, alhora, s'adjudiquen la cessió de l'explotació econòmica: "La informació, els materials, els continguts o les observacions que l'usuari faciliti al titular de la web es consideraran no confidencials, i el titular de la web es reservarà el dret a usar-les de la forma que consideri més adequada", explicita *El Periódico.cat*. Pel contrari, "En cap cas s'entendrà que l'accés i navegació de l'Usuari implica una renúncia, transmissió, llicència o cessió total ni parcial d'aquests drets", diu *El Diari de Girona*, que també s'escuda en la presumpció legal de què el que envien els usuaris no només no infringeix els drets de propietat intel·lectual, sinó tampoc els "de marca, de patent, secret comercial, o qualsevol altre dret de tercers, que aquesta informació no té caràcter confidencial i que aquesta informació no és perjudicial per a tercers".

1.5. Jurisdicció atractiva

Tots els avisos legals analitzats (com la majoria d'aquells dels cibermitjans espanyols i mundials) contenen clàusules jurisdiccionals atractives. És a dir, en cas de conflicte resoldrien sempre els tribunals locals de la seu social de l'empresa, en el nostre cas, totes radicades a Catalunya; per tant, serien els òrgans jurisdiccionals catalans qui haurien de dirimir les possibles reclamacions. En el cas de *La Vanguardia*, són els jutjats de Barcelona; també en el del *Diari de Girona.cat*.

Tanmateix, les lleis aplicables són les del país de l'empresa, és a dir, en els casos que analitzem, les lleis espanyoles.

2. NORMES ÈTIQUES D'ÚS

El conjunt de les normes de participació que regulen la conversa digital en els diaris analitzats coincideixen, a grans trets, a garantir un ús compatible amb els principis i valors d'una societat democràtica, com hem vist a l'apartat de la regulació jurídica. En general, hi ha una prohibició expressa de no difondre continguts antidemocràtics, racistes, xenòfobs, pornogràfics, d'exaltació de la violència, d'apologia del terrorisme o que atemptin contra els drets humans. Excepte el *Diari de Tarragona*, que no té normes de participació explícites, en els altres casos les normes s'inclouen en l'apartat "avís legal" dels mitjans. El problema, doncs, no es troba en l'absència d'aquests principis, tot i que a vegades seria convenient que es tornessin a repetir en l'espai concret dels comentaris, com a recordatori, ja que és molt possible que la majoria de participants no llegeixi les normes contingudes en l'avís legal, normalment situat en una altra part del diari digital. El problema, des de la reflexió ètica, és que hem verificat en aquesta investigació que sovint es vulneren aquestes normes, sobretot en els diaris que registren un volum important de comentaris.

Per tant, més enllà de les normes, cal analitzar quin són els mecanismes de control que garanteixen el seu compliment. De tots els diaris de la mostra analitzada, *Segre* és l'únic que no permet els comentaris de notícies. En un primer moment, aquest diari va disposar d'aquest servei, però el va tancar després de tres mesos de prova perquè tenia el precedent d'una sentència condemnatòria per difamació a l'alcalde de Lleida en un fòrum del portal *Lleida.com*. *Segre* concentra la participació a la secció "Cercle", que exigeix registre previ i que, en la pràctica, fa poc visible la participació ciutadana.

2.1. Normes d'ús

El diari *lavanguardia.es* fa una primera aproximació a les normes d'ús en l'apartat "avís legal". En concret, explica que l'usuari "se compromete a hacer un uso adecuado de los contenidos y servicios (como por ejemplo los de chat, foros de opinión o páginas abiertas al lector) que *La Vanguardia Digital* ofrece en su sede web y a no emplearlos para incurrir en actividades ilícitas o contrarias a la buena fe y al ordenamiento legal; difundir contenidos o propaganda de carácter racista, xenófobo, pornográfico-ilegal, de apología del terrorismo o atentatorio contra los derechos humanos(...)".

A més d'aquesta referència genèrica, hi ha unes normes concretes per als comentaris a les notícies, per als foros i per a les enquestes. Però s'ha de dir que aquestes normes no són de fàcil localització (www.lavanguardia.es/foros/normas.html). La primera regla és la de respectar "les normes bàsiques de convivència", i adverteix que seran eliminats els missatges amb contingut difamatori, obscè, insultant, que continguin amenaces o que inciti a cometre actes delictius. També s'eliminaran els comentaris que no respectin la dignitat de les persones i el principi de no-discriminació per motius de raça, religió, opinió, nacionalitat, discapacitat o qualsevol altra circumstància personal o social. L'exclusió afectarà també els comentaris que ses mitjançant l'usurpació de la identitat d'una altra persona, els que no s'ajustin als temes de debat o els que es repeteixin. La normativa demana evitar missatges comercials i deixa clar que eliminarà els comentaris que continguin números de telèfon o adreces personals. Pel que fa a la llengua, la participació es pot fer en castellà, català o anglès (en el cas de les versions angleses dels blocs).

El diari *avui.cat* fa una descripció general del tipus de participació que espera del lector en l'apartat "avís legal". En concret, parla del compromís de l'usuari de no "incòrrer en activitats il·lícites o contràries a la bona fe i a l'ordenament legal; difondre continguts o propaganda de

caràcter racista, xenòfob, pornogràfic il·legal, d'apologia del terrorisme o que atempti contra els drets humans". El diari explicita, en un *link* situat en la zona de comentari de cada notícia, nou normes concretes d'ús. Bàsicament, diu que es tracta d'un espai específic per comentar-hi les notícies i els continguts proposats i que, per tant, tota utilització que excedeixi el contingut proposat serà considerada inadecuada i es podrà retirar. També apel·la a la coresponsabilitat del lector en el bon ús de la participació. En aquest sentit, recomana que els lectors no responguin als comentaris irrespectuosos i provocadors. En la cinquena norma, el mitjà es reserva el dret "de despublicar els comentaris amb difamacions, provocacions, insults i continguts racistes o sexistes, independentment de la seva ideologia, per preservar la imatge i l'honor de les persones". La normativa afirma també que la llegua del mitjà és el català, però que s'accepten comentaris en qualsevol idioma.

La setena norma concreta el mecanisme d'eliminació dels comentaris, i concedeix un ampli protagonisme a l'usuari: "A cada comentari hi ha dues opcions de vot, un signe positiu i un de negatiu, que permeten valorar el seu contingut. Quan els vots negatius sumen una quantitat predeterminada, el text s'oculta i al seu lloc hi apareix una advertència. L'ocultació d'un comentari reflecteix exclusivament l'opinió dels lectors". I, finalment, les últimes dues normes són per aclarir que els dubtes, les queixes, les denúncies o les correccions d'estil es poden remetre al correu electrònic del diari.

Quant a *elperiodico.es*, la referència genèrica habitual en l'apartat "avís legal" és més breu que les anteriors: "L'usuari es compromet a utilitzar la web, els continguts i els serveis de conformitat amb la llei, el present avís legal, els bons costums i l'ordre públic". Per poder comentar notícies, cal estar registrat i facilitar nom, cognoms, NIF, adreça, població i telèfon. Les normes d'ús adverteixen que es poden eliminar els comentaris que "tinguin caràcter ofensiu, que continguin difamacions, provocacions, insults i continguts racistes o sexistes o que estiguin fora de tema" i que atemptin contra "la imatge i l'honor de les

persones." Cada comentari va acompanyat d'una llegenda amb tres símbols. L'usuari pot concedir un vot negatiu o positiu al comentari o advertir que el seu contingut és ofensiu. Al costat de les icones, hi apareix un número entre paréntesi amb el total de vots emesos. Finalment, el mitjà recorda que els comentaris es poden fer en català i en castellà.

El diari *elpunt.cat* exigeix el registre per poder participar-hi, i en el punt 3 de l'apartat "avís legal" torna a fer la declaració genèrica: "L'usuari es compromet a no difondre continguts antidemocràtics, racistes, xenòfobs, pornogràfics, d'exaltació de la violència o que atemptin contra els drets reconeguts i protegits per les lleis." Un cop dins de l'espai de les notícies, i després de registrar-se obligatòriament, l'usuari troba aquest petit paràgraf al costat de la finestra per escriure el text: "No s'admetran insults ni comentaris que vulnerin els drets i l'honorabilitat de les persones." El mitjà adverteix que no publicarà els comentaris que no respectin aquesta norma. Les dades que se sol·liciten per registrar-se són: nom, cognoms, NIF, adreça, població i telèfon.

El *diaridegirona.cat* aborda les normes també en l'apartat "avís legal", en concret en el punt cinquè en què parla de la "utilització de la pàgina". Es recorda que no es poden utilitzar els continguts ni els serveis "amb finalitats o efectes contraris a la llei, a la moral i als bons costums generalment acceptats o a l'ordre públic." I, de manera concreta, es compromet a no incórrer en activitats il·lícites, il·legals o contràries a la bona fe; a no difondre continguts o propaganda de caràcter racista, xenòfob, pornogràfic-il·legal, d'apologia del terrorisme o que atemptin contra la joventut o la infància o contra els drets humans. El diari es reserva el dret d'eliminar tots els comentaris que vulnerin aquestes normes.

Pel que fa al *diaridetarragona.com*, aquest només parla del tema en el apartat 5.5. de "l'avís legal". En concret, l'usuari està obligat a usar els continguts de forma "diligente, correcta i lícita", i es compromet a

abstenir-se d'utilitzar-los amb finalitats o efectes contràris “a la llei, a la moral i als bons costums generalment acceptats o a l'ordre públic”.

El diari Segre no ofereix la possibilitat de fer comentaris.

E general, no només s'hi esmenta la llei, sinó també la bona fe, que és un dels principis generals del dret i que podria equiparar-se al *fair use* del món jurídic de la *Common law*. L'avís legal d'*El Periódico* fa referència, fins i tot, a “els bons costums i l'ordre públic”, i el del *Diari de Girona.cat* i del *Diari de Tarragona.com*, a més, a “la moral”.

2.1.1. Respecte als altres

En tot moment es demana respecte als altres usuaris, per exemple, diu l'avís legal d'*El Periódico*, “l'usuari es compromet a no obstaculitzar l'accés d'altres usuaris al servei d'accés mitjançant el consum massiu dels recursos informàtics a través dels quals el titular de la web presta el servei, així com a no realitzar accions que danyin, interrompin o generin errors en aquests sistemes”. Una manera de consumir massivament recursos és enviar de forma automàtica missatges o fent servir robots per a votar en les enquestes. El control de les IP i l'establiment d'un temps durant el qual la mateixa màquina no hi pot accedir impedeix pràctiques d'aquest tipus.

2.1.2. Respecte al sistema

També s'esmenten en molts casos, a més de l'obligatorietat del respecte ideològic legalment establert als altres, la necessitat de respectar el propi sistema informàtic de l'empresa, sense violar-los com ara introduint virus o trencant les barreres de seguretat. És a dir, es contemplen possibles casos de *hackerisme*. S'ha de recordar que des de fa temps, el sistema jurídic espanyol, a través de la jurisprudència del Tribunal Suprem, fa equivaldre l'ús d'una contrasenya aliena o la violació de barreres informàtiques al forçament d'un pany o l'ús indebut

d'una clau física, fins al punt de que accedir a dades informàtiques trencant barreres de seguretat podria equivaldre a un robatori amb força en les coses, previst pel Codi Penal (art. 237). Precisament l'ús de les contrasenyes facilitades pel mitjà als usuaris, i per tant, propietat del mitjà (com ho seria una clau física) està regulada per la majoria del avisos legals estudiats, i, com diu el del *Diari de Tarragona.com*, o el d'*El Punt.com*, no està permès cedir-la a tercers, i s'ha de mantenir secreta. Una sentència del Tribunal Suprem de 9 de juny de 1981 estableix que "el concepto de fuerza en las cosas para tipificar el delito de robo no se corresponde al concepto semántico de fuerza, sino que el C.P. entiende por tal cuando en el apoderamiento de cosas muebles ajenas se emplea cualquiera de los medios comisivos que especifica el artículo 504 del mismo cuerpo legal y que encuentra su razón de ser en la evidente peligrosidad del agente o en su mayor agresividad para quebrantar los especiales cuidados de custodia y protección puestos por el dueño para evitar el fácil acceso", i cal recordar que l'article 238 parla del "descubrimiento de sus claves para sustraer su contenido".

2.2. Mecanismos de control

Les possibilitats tècniques de què es disposa en l'actualitat, com demostren els nombrosos casos d'investigació de delictes penals comesos a la xarxa, fan que sigui gairebé impossible no identificar un usuari i l'ordinador que ha fet servir. La nostra preocupació no és tant aquesta, com el fet que, malgrat les normes, els mecanismes de control i els recursos tècnics i humans que s'hi aboquen, hem constatat la presència de comentaris que atempten contra les normes explicades abans, sobretot en els diaris amb més comentaris.

Pel que fa als recursos tècnics, els robots o el *software* que detecten expressions prohibides tenen una eficàcia limitada. Com hem demostrat en la investigació, les desqualificacions dels parlants o d'altres actors relacionats amb les notícies superen els insults. I les desqualificacions

s'expressen lingüísticament mitjançant una elevada combinació de construccions semàntiques que no necessàriament utilitzen termes prohibits i que, per tant, poden eludir el control de les eines tecnològiques.

En tot cas, la majoria de mecanismes possibiliten controls *a posteriori*, quan els comentaris inapropiats són advertits pels responsables dels mitjans o gràcies a la col·laboració dels lectors. És a dir, quan ja s'han incorporat a la conversa i han estat llegits pels participants.

Per tant, ni els recursos humans ni les eines tecnològiques disponibles són suficients en les circumstàncies actuals. Des d'un punt de vista ètic, la situació ideal seria la del control previ dels comentaris, i que només es publicuessin aquells que es mostren d'acord amb el marc legal. Som conscients de la dificultat i de la despesa econòmica que això suposaria per les empreses, però les empreses haurien de ser (potser ho són) conscients que, d'una altra manera, han d'assumir el risc actual: la presència d'insults i desqualificacions són bastants incompatibles amb una conversa democràtica.

La reflexió ètica considera que els mitjans digitals han incorporat la possibilitat dels comentaris com a decisió empresarial estratègica: els comentaris constitueixen, en la majoria dels casos analitzats, la forma de participació més popular, una forma clara de fidelització del client. I només després d'obrir aquesta possibilitat s'han adonat de la dificultat que comporta la seva gestió i control. No qüestionem, en cap cas, un interès empresarial legítim, sinó que els mitjans siguin incapaços de fer acomplir les regles que els mateixos han establert. En tot cas, sí que considerem que, entre les diverses modalitats de control, és preferible el model d'identificació rigurosa de l'usuari d'Elpunt.cat. Menys comentaris, però més respectuosos. Però les empreses, sobretot les que compten amb un nombre molt important de comentaris, difícilment renunciarien a una quota significativa de mercat.

I un últim apunt. Considerem que no es pot deixar el mecanisme d'eliminació dels comentaris en mans dels usuaris. En l'únic cas en què

hem pogut analitzar els comentaris exclosos de la conversa —*Avui.cat*— hem constatat com el criteri que s'aplica és essencialment ideològic. Per tant, l'eliminació dels comentaris implica deixar en mans del punt de vista majoritari la possibilitat de silenciar les minories i de reduir el pluralisme en la conversa. I si ha estat possible l'anàlisi dels comentaris eliminats es perquè, tot i ser exclosos, es poden veure, la qual cosa no té cap sentit.

En definitiva, els mitjans digitals publiquen comentaris dels lectors que, sense dubte, no publicarien en les seves edicions de paper.